

POSTANOWIENIE

Dnia 30 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Maria Szulc

w sprawie ze skargi B. W. T., J.T.

i D.S.

przy uczestnictwie Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta Ł., Miasta

Ł. i B. Z. T.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem

Sądu Powiatowego w Ł. z 22 czerwca 1969 r. sygn.

akt V Ns I/59

wydanego w sprawie z wniosku Prezydium Rady Narodowej w Ł.

Wydziału Finansowego

przy udziale C.T. i S.T.

o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez przemilczenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 30 października 2014 r.,

skarg kasacyjnych uczestników postępowania Miasta Ł., Skarbu Państwa

Prezydenta Miasta Ł. oraz B. Z. T.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Ł.

z dnia 27 czerwca 2013 r., sygn. akt III Ca .../13,

**oddala skargi kasacyjne Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta
Ł. i Miasta Ł. uchyla zaskarżone postanowienie w pkt I
(pierwszym) oraz pkt III (trzecim), i w tym zakresie przekazuje**

**sprawę Sądowi Okręgowemu w Ł. do ponownego rozpoznania
oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

B. W. T. oraz jego siostry J. T. i D. S., spadkobiercy S. T., w skardze o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem b. Sądu Powiatowego w Ł. z dnia 22 czerwca 1959 r., sygn. V Ns I .../59, stwierdzającego, że Skarb Państwa na podstawie zasiedzenia (przedawnienia) jest właścicielem nieruchomości położonej w Ł. przy ulicy P. [...], domagali się zmiany tego postanowienia przez oddalenie wniosku Skarbu Państwa.

Postanowieniem z dnia 14 listopada 2012 r. Sąd Rejonowy w Ł. zmienił powyższe postanowienie i wniosek Skarbu Państwa o stwierdzenie własności oddalił.

Rozstrzygnięcie zapadło po ustaleniu, że właścicielami w częściach równych nieruchomości położonej w Ł. przy ulicy P. [...] byli bracia S.T. zamieszkały w Ł. przy ulicy Z. i C.T. zamieszkały w Ł. przy ulicy P. C. T. zmarł w dniu 13 września 1947 r. w Izraelu.

Po zakończeniu II wojny światowej T. T. - wdowa po C. T. i S. T. wystąpili do Sądu Grodzkiego w Ł. o przywrócenie posiadania nieruchomości przy ulicy P. [...]. Postanowieniem Sądu Grodzkiego w Ł. z dnia 7 maja 1949 r., sygn. akt Co .../49, posiadanie zostało im przywrócone.

Orzeczeniem Prezydium Rady Narodowej z dnia 31 stycznia 1953 r. orzeczono o wywłaszczeniu C. T. i S. T. z przedmiotowej nieruchomości za odszkodowaniem.

Postanowieniem z dnia 22 stycznia 1959 r. b. Sąd Powiatowy w Ł., w sprawie V Ns I .../59, stwierdził, że Skarb Państwa na podstawie przedawnienia (zasiedzenia) jest właścicielem nieruchomości położonej w Ł. przy ul. P. [...] w miejsce poprzednich współwłaścicieli w częściach równych S.T. i C. T. Postępowanie zostało wszczęte na wniosek Skarbu Państwa z dnia 11 maja 1959 r., w którym wskazano, iż majątek jest opuszczony i upłynął dziesięcioletni termin przewidziany w art. 34 ust. 1 dekretu z 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i ponemieckich (Dz. U. Nr 13, poz. 87 ze zm.). W toku postępowania dla S. T. i nieżyjącego C. T., jako nieznanych z miejsca pobytu, został ustanowiony kurator. O jego ustanowieniu nie dokonano przewidzianych prawem ogłoszeń.

U podłoża postanowienia Sądu Rejonowego legło stanowisko, że wydane przez Sąd Grodzki w Ł. postanowienie z dnia 7 maja 1949 r. o przywróceniu posiadania przedmiotowej nieruchomości wymienionym w tym postanowieniu wnioskodawcom pozbawiło tę nieruchomość charakteru majątku opuszczonego i przerwało bieg terminu zasiedzenia (przemilczenia) z art. 34 dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz. U. Nr 13, poz. 87 ze zm.).

Postanowieniem z dnia 27 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy w Ł. w uwzględnieniu apelacji Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta Ł. i Miasta Ł. zmienił postanowienie Sądu Rejonowego jedynie w odniesieniu do udziału C.T. i oddalił skargę o wznowienie postępowania w części dotyczącej tego udziału, a w pozostałym zakresie apelacji oddalił.

Sąd Okręgowy uznał, że skarżący B. W. T. oraz jego siostry J. T. i D. S. nie miały legitymacji procesowej czynnej w zakresie wzruszenia postanowienia b. Sądu Powiatowego z dnia 22 czerwca 1959 r. w części dotyczącej udziału w prawie własności nieruchomości należącej do C. T. i w związku z tym rozstrzygnięcie co do tego udziału nastąpiło z naruszeniem art. 524 § 2 k.p.c. w zw. z art. 510 § 1 k.p.c.

Nie podzielił natomiast stanowiska Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta Ł. i Miasta Ł., że błędnie Sąd Rejonowy uznał, iż skarżący mieli interes prawny we wszczęciu postępowania wznowieniowego w sprawie z wniosku o stwierdzenie nabycia własności przez zasiedzenie (przedawnienie) pomimo orzeczenia Prezydium Rady Narodowej z dnia 31 stycznia 1953 r. o wywłaszczeniu C. T. i S. T. za odszkodowaniem.

Skargi kasacyjne Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta Ł. oraz Miasta Ł. od postanowienia Sądu Okręgowego oddalającego ich apelacje – oparte na obu podstawach z art. 398³ k.p.c. zawierają zarzut naruszenia art. 1k.p.c. art. 2 § 3 k.p.c., art. 524 § 2 k.p.c. w zw. z art. 510 § 1 k.p.c., art. 524 § 2 k.p.c. w zw. z art. 1027 k.c., i zmierzają do uchylenia tego postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Skarga kasacyjna uczestnika B. Z. T. od postanowienia Sądu Okręgowego oddalającego skargę o wznowienie – oparta na obu podstawach z art. 398³ k.p.c. - zawiera zarzut naruszenia art. 209 k.c., art. 412 § 1, 510 i 524 § 2 k.p.c., i zmierza

do uchylenia tego postanowienia oraz przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

I. Odnośnie do skarg kasacyjnych uczestników postępowania Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta Ł. oraz Miasta Ł.

Legitymacja do wystąpienia ze skargą o wznowienie postępowania nieprocesowego uregulowana została w art. 524 k.p.c. i przysługuje uczestnikowi oraz zainteresowanym, którzy nie brali udziału w postępowaniu. Na takich samych zasadach oceniać trzeba legitymację następców prawnych uczestnika postępowania albo zainteresowanego, który nie brał udziału w postępowaniu. Niewątpliwie, osoba, której nie przysługuje status czy to uczestnika postępowania, czy to zainteresowanego nie może skutecznie wnieść skargi o wznowienie postępowania nieprocesowego z zamiarem doprowadzenia do wzruszenia prawomocnego postanowienia kończącego to postępowanie, choćby nawet powoływała argumenty mogące świadczyć o wadliwości tego postanowienia.

Skarżące Miasto Ł. naruszenia art. 524 § 2 k.p.c. w zw. z art. 1027 k.c. upatruje w tym, że Sądy obu instancji przyjęły, iż B. W.T.i jego siostry J.T. i D. S. wykazali status następcy prawnego byłego właściciela nieruchomości, S. T., którego uznano za uczestnika prawomocnie zakończonego postępowania w sprawie V Ns I .../59.

Z art. 1027 k.c. wynika, że względem osoby trzeciej, która nie rości sobie praw do spadku z tytułu dziedziczenia, spadkobierca może udowodnić swoje prawa wynikające z dziedziczenia tylko stwierdzeniem nabycia spadku albo zarejestrowanym aktem poświadczenia dziedziczenia. Taki też dokument, dla wykazania następstwa prawnego po S. T. przedłożyli B. W. T. i jego siostry J. T. i D. S. Skarżący zarzucając brak jednoznaczności imion ich dziadka ze strony ojca pomija, że kwestia ta została wyjaśniona dokumentami, z których wynika, iż nosił on dwa imiona – B. oraz W. (w języku polskim) zamiennie używane w formie hebrajskiej Z. lub w języku jidysz W.

Zarzut naruszenia art. 510 k.p.c. w zw. z art. 524 § 2 k.p.c. sprowadza się do twierdzenia, że Sądy obu instancji przyznały B. W.T. i jego siostrze J. T. i D. S. legitymację do wniesienia skargi o wznowienie postępowania w sprawie V Ns I

.../59 pomimo, że orzeczeniem Prezydium Rady Narodowej z dnia 31 stycznia 1953 r. orzeczono wywłaszczenie ich poprzednika prawnego z przedmiotowej nieruchomości. Przyznając im tę legitymację naruszyły także art. 1 k.p.c. i art. 2 § 3 k.p.c.

W sprawie Skarb Państwa wystąpił z wnioskiem do Sądu o stwierdzenie, na podstawie art. 34 dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz. U. Nr 13, poz. 87 ze zm.), że jest właścicielem nieruchomości położonej w Ł. przy ul. P. [...] w miejsce poprzednich współwłaścicieli w częściach równych S. T. i C.T.

Za uczestników postępowania wszczętego powyższym wnioskiem, zakończonego prawomocnym postanowieniem z dnia 22 stycznia 1959 r. b. Sądu Powiatowego dla m. Ł., w sprawie V Ns I .../59, stwierdzającym nabycie przez Skarb Państwa w drodze przedawnienia (zasiedzenia) własności nieruchomości przy ul. P. [...] w Ł., zgodnie ze stanowiskiem Skarbu Państwa, uznani zostali S. T. i nieżyjący C. T. W postępowaniu tym byli oni reprezentowani przez kuratora.

Skarb Państwa i związki samorządu terytorialnego nabywały - zgodnie z art. 34 ust. 1 dekretu - własność majątku opuszczonego stanowiącego nieruchomość "przez przedawnienie (zasiedzenie)" z upływem 10 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym wojna została zakończona, tj. od 31 grudnia 1945 r. Nabycie własności na podstawie art. 34 ust. 1 dekretu nie było, z powodu braku wymagania posiadania rzeczy jako przesłanki nabycia własności, wynikiem zasiedzenia, lecz przemilczenia, czyli niewykonywania przez właściciela prawa do rzeczy przez czas oznaczony w ustawie (por. uchwałę Całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 1956 r. wraz z uzupełnieniem wprowadzonym uchwałą całej Izby Cywilnej z dnia 26 października 1956 r., I Co 9/56 (OSN 1957, nr 1, poz. 1). Wydanie przez sąd postanowienia o przywróceniu posiadania nieruchomości pozbawiało tę nieruchomość charakteru majątku opuszczonego i przerywało bieg terminu przemilczenia z art. 34 wymienionego dekretu o majątkach opuszczonych i poniemieckich.

W rozumieniu art. 524 § 1 k.p.c. uczestnikiem postępowania jest tylko ten, kto brał w tym charakterze udział w postępowaniu nieprocesowym po wskazaniu go przez wnioskodawcę i doręczeniu mu odpisu wniosku, z jego własnej inicjatywy lub

na skutek wezwania przez sąd (art. 510 k.p.c.). Status następców prawnych uczestnika jest taki, jak samego uczestnika, a zatem przepisy regulujące przesłanki dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania odnoszące się do uczestnika odnoszą się także do jego następców prawnych.

Skoro według b. Sądu Powiatowego dla m. Ł. uczestnikami postępowania, w sprawie V Ns I .../59., byli S. T. i nieżyjący C. T., reprezentowani przez kuratora, to niepodobna ich następcom prawnym odmówić legitymacji do wznowienia tego postępowania na skutek zapadłego przed jego wszczęciem orzeczenia Prezydium Rady Narodowej z dnia 31 stycznia 1953 r. o wywłaszczeniu. Status prawny następcy jest bowiem, jak wskazano, taki sam jak uczestnika postępowania.

Godzi się zauważyć, że podnoszona przez skarżących Skarb Państwa – Prezydenta Miasta Ł. oraz Miasto Ł. okoliczność wywłaszczenia nieruchomości przy ul. P. [...] w Ł. orzeczeniem Prezydium Rady Narodowej z dnia 31 stycznia 1953 r. stanowiłaby negatywną przesłankę, z przyczyn oczywistych, do późniejszego stwierdzenia nabycia tej nieruchomości przez Skarb Państwa na podstawie art. 34 ust. 1 dekretu o majątkach opuszczonych i niemieckich.

II Odnośnie do skargi kasacyjnej B. Z. T.

Skarga o wznowienie postępowania wniesiona przez B. W. T. oraz jego siostry J. T. i D. S., dotyczyła postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem z dnia 22 czerwca 1959 r., stwierdzającym na podstawie art. 34 ust. 1 dekretu z 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i niemieckich, że Skarb Państwa jest właścicielem całej nieruchomości położonej w Ł., przy ulicy P. [...], nabytej w 1929 r. w równych i niepodzielnych częściach przez C.T. i S. T. Podstawy skargi dotyczyły zarówno pozbawienia możliwości działania S. T., jak i spadkobiercy nieżyjącego w 1959 r. C.T., a także naruszenia prawa materialnego na skutek pominięcia postanowienia Sądu Grodzkiego w Ł. z dnia 7 maja 1949 r., którym Sąd postanowił S. T. i wdowę po C.T. „wprowadzić w posiadanie w równych i niepodzielnych częściach nieruchomości położonej” przy ulicy P. [...]. Skarżący B. Z. T. uczestniczył w postępowaniu o wznowienie.

Reasumując, skarga o wznowienie dotyczyła całego postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem z dnia 22 czerwca 1959 r., a i wniosek dotyczył całej nieruchomości. Zakreślone w skardze podstawy

wznowienia obejmowały także udział we współwłasności, który przysługiwał poprzednikowi prawnemu skarżącego B. Z. T. Udział ten był objęty granicami przedmiotu postępowania wznowieniowego. Wobec niego, jak skarżący słusznie podnosi, skarga miała charakter czynności zachowawczej, w rozumieniu art. 209 k.c. To zaś oznacza, wbrew odmiennemu pogładowi Sądu Okręgowego, posiadanie przez skarżących czynnej legitymacji do wznowienia postępowania w odniesieniu do udziału we współwłasności poprzednika skarżącego B. Z. T.

Skoro Sąd Okręgowy wyszedł z odmiennych założeń postanowienie tego Sądu w zakresie zaskarżonym skargą kasacyjną B. Z. T. nie mogło się ostać.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w postanowieniu.

kc